

OITS KASALLIGI. OITS SINDROMLARI, KASALLIKNING BELGILARI, YUQISH SABABLARI UNDAN HIMOYALANISH CHORA TADBIRLARI.

Shozodova Setora Mirzohidovna - 2-Bosqich talabasi

Nurova Zamira Annakulovna - ilmiy rahbar,dotsent

Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti Termiz Filiali

Kalit so'zlar: OITS, OITV, immunitet, virus, infeksiya, sindrom, ozish, isitma , diareya, inyeksiya

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolam asosida butun jahonni qiynab kelayotgan OITS kasalligini haqida hamda ularni yuqish sabalari undan saqlanish chora tadbirlari haqida yoritib bermoqchiman.

OITS (Ortirilgan Immunitet Tanqisligi Sindromi) - Odam Immunitet Tanqisligi Virusi (OIV) keltirib chiqaradigan, immunitet tizimining progressiv tanqisligi bilan xarakterlanadigan kasallik. OIV, asosan, himoyalanmagan jinsiy aloqa, infeksiyalangan qon bilan aloqa va onadan bolaga o'tish orqali yuqadi. Kasallikning belgilari va sindromlari immunitetning zaiflashishi natijasida kelib chiqadigan opportunistik infeksiyalar va saraton kasalliklarini o'z ichiga oladi. OITSDan himoyalanish choralari xavfsiz jinsiy aloqa, steril in'ektsiya asboblaridan foydalanish va OIVga test topshirishni o'z ichiga oladi.

Dolzarbli: Global miqyosdagi tarqalishi: OIV/OITS butun dunyo bo'ylab millionlab odamlarga ta'sir qiluvchi global sog'liqni saqlash muammosi bo'lib qolmoqda. Immunitet tizimiga ta'siri: OIV immunitet tizimini zaiflashtirib, odamlarni turli opportunistik infeksiyalar va saraton kasalliklariga moyil qiladi. Ijtimoiy va iqtisodiy oqibatlar: OITS nafaqat sog'liqni saqlash sohasiga, balki jamiyatning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Tadqiqot maqsadi: OITS (Ortirilgan Immunitet Tanqisligi Sindromi) muammosini har tomonlama o'rganish, OIV (Odam Immunitet Tanqisligi Virusi) infeksiyasining tarqalish sabablari, kasallikning klinik ko'rinishlari, diagnostika va davolash usullari, shuningdek, OIV bilan yashovchi shaxslarga ijtimoiy-psixologik ta'sirini aniqlash va ushbu ma'lumotlar asosida OITSGa qarshi kurashish strategiyalarini takomillashtirish. OIV infeksiyasining tarqalish omillarini aniqlash:

Xavf guruhlarini aniqlash va ularning xulq-atvor xususiyatlarini o'rganish.

OIV infeksiyasining tarqalishida ijtimoiy-iqtisodiy omillarning rolini baholash.

OIV infeksiyasi bo'yicha aholining xabardorlik darajasini aniqlash.

OITSnings klinik ko'rinishlarini o'rganish:

OIV infeksiyasining turli bosqichlarida kuzatiladigan klinik belgilarni aniqlash.

Opportunistik infeksiyalar va saraton kasalliklarining tarqalishini o'rganish.

OITSning diagnostika usullarini baholash.

OIV infeksiyasini davolash samaradorligini oshirish:

Antiretrovirus terapiyaning (ART) samaradorligini baholash.

ARTga rezistentlikni aniqlash va unga qarshi kurashish yo'llarini topish.

OIV infeksiyasini davolashda yangi dori-darmonlarni ishlab chiqish.

XULOSA

OITS (Ortirilgan Immunitet Tanqisligi Sindromi) global sog'liqni saqlash muammosi bo'lib, unga qarshi kurashish ko'p qirrali yondashuvni talab etadi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, OIV infeksiyasining tarqalishi ijtimoiy-iqtisodiy omillar, xavfli xulq-atvorlar va aholining xabardorlik darajasi bilan bog'liq. OITSning klinik ko'rinishlari immunitetning zaiflashishi natijasida kelib chiqadigan opportunistik infeksiyalar va saraton kasalliklari bilan xarakterlanadi. Antiretrovirus terapiya (ART) OIV infeksiyasini davolashda muhim rol o'ynaydi, ammo uning samaradorligi dori vositalariga rezistentlik va davolanishga rioya qilish bilan cheklanishi mumkin. OIV bilan yashovchi shaxslarning hayot sifatini yaxshilash uchun psixologik yordam, ijtimoiy integratsiya va diskriminatsiyaga qarshi kurashish zarur. OITSga qarshi kurashish strategiyalari OIV infeksiyasining oldini olish, test topshirish imkoniyatlarini kengaytirish, davolanish va parvarishlash imkoniyatlarini ta'minlash, shuningdek, resurslarni samarali taqsimlashga qaratilishi kerak. Kelgusida OIVga qarshi vaktsina va davolash usullarini ishlab chiqish, shuningdek, global miqyosda OITSga qarshi kurashish uchun xalqaro hamkorlikni mustahkamlash muhim ahamiyatga ega

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. UNAIDS (Birlashgan Millatlar Tashkilotining OIV/OITS bo'yicha qo'shma dasturi) hisobotlari: Global OITS epidemiyasi haqidagi ma'lumotlar, tendentsiyalar va tahlillar.
2. WHO (Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti) ma'lumotlari: OIV/OITS bo'yicha tavsiyalar, qo'llanmalar va hisobotlar.
3. "The Lancet" jurnali: OIV/OITS bo'yicha ilmiy maqolalar, tadqiqotlar va sharhlar.
4. "New England Journal of Medicine" jurnali: OIV/OITS bo'yicha klinik tadqiqotlar va yangi davolash usullari haqidagi maqolalar.
5. "AIDS" jurnali: OIV/OITSning barcha jihatlarini bo'yicha ilmiy maqolalar.
6. "Journal of Acquired Immune Deficiency Syndromes" (JAIDS): OIV/OITSning klinik, epidemiologik va immunologik jihatlarini bo'yicha tadqiqotlar.

7. Milliy sog'liqni saqlash tashkilotlarining veb-saytlari: OIV/OITS bo'yicha milliy dasturlar, tavsiyalar va statistik ma'lumotlar.
8. OIV/OITS bo'yicha darsliklar va qo'llanmalar: Kasallikning patogenezini, diagnostikasi, davolash va oldini olish bo'yicha ma'lumotlar.